

Nr 292.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.; given Stockholms slott den 27 april 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 april 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, följande.

I skrivelse den 24 april 1945 ha *fullmäktige i riksbanken* hemställt, att riksbanken måtte för tiden från och med den 1 juli 1945 till och med den 30 juni 1946 befrias från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse. Fullmäktige i riksgäldskontoret ha, efter remiss, tillstyrkt bifall till denna hemställan.

I en särskild till nämnda framställning anknuten skrivelse ha bankofullmäktige vidare behandlat frågan om riktlinjerna för den statliga penningpolitiken och härvid anfört följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 292.

I propositionen nr 265 till innevarande års riksdag har chefen för finansdepartementet i anslutning till den översikt över de ekonomiska framtidsutsikterna som lämnats i årets statsverksproposition uttalat, att det sannolika läget i Sverige efter fientligheternas upphörande skulle kunna karakteriseras såsom en högkonjunktur komplicerad av fortsatt varubrist. I en sådan situation föreläge alltså svårigheter för stabiliseringen av penningvärdet medan däremot sysselsättningsproblemet i viss mån trädde i bakgrunden. Framtidsbedömningen i statsverkspropositionen tog, såsom finansministern understryker, sikte på förhållandena efter fientligheternas upphörande och förbigick därför i huvudsak de problem som dessförinnan vore att motse, om handelsavspärrningen icke kunde hävas. Det framhölls endast, att om avspärrningen bleve av längre varaktighet, så måste den inom vissa områden medföra allvarliga svårigheter för sysselsättningen och försörjningen. I nyssnämnda proposition framhålles att även om handeln åter blir fri men importvaruförsörjningen av andra skäl förblir otillräcklig, sådana svårigheter tydligen kunna komma att göra sig gällande.

När fullmäktige senast behandlade frågan om riktlinjerna för den statliga penningpolitiken i skrivelser den 30 mars och den 30 september 1944 saknades ännu de utgångspunkter för en mera bestämd bedömning av handelsutvecklingen och försörjningsläget, som ligga till grund för de ovan återgivna uttalandena. I skrivelsen våren 1944 diskuterades i främsta rummet principerna för penningpolitikens inriktning efter kriget medan i utlåtandet den 30 sislidne september uppmärksamheten närmast inriktades på de omedelbara problem för penningpolitiken som sammanhänge med kraven på ytterligare lönekompensation för ökade levnadskostnader.

För stora delar av arbetsmarknaden ha under vintern nya avtal kommit till stånd, men läget på denna präglas alltså i betydande omfattning av ovisshet. Den minskade tillgången på vissa varor och riskerna för att varuknappheten kommer att fortbestå och kanske ytterligare skärpas under den närmaste tiden efter ett vapenstillestånd i Europa ge även enligt fullmäktiges mening anledning till farhågor för att allvarliga svårigheter för sysselsättningen och försörjningen kunna komma att möta inom vissa områden. Framför allt är det försämrade försörjningsläget beträffande bränsle ägnat att inge farhågor på grund av de återverkningar detta kan komma att få inom stora delar av hela näringslivet. Den senaste tidens erfarenheter ge vidare ökad anledning att räkna med att ett betydande exportöverskott kommer att föreligga under den första efterkrigstiden, varigenom marknaden även under denna period kommer att tillföras köpkraft i större utsträckning än som svarar mot varutillgången.

Enligt den uppfattning rörande de sannolika utvecklingstendenserna under den närmaste tiden, som kommit till uttryck i propositionen nr 265 och till vilken fullmäktige sålunda i huvudsak kunna ansluta sig, får risken för depression anses ligga något längre fram i tiden än man tidigare räknat med. Detta måste givetvis i olika hänseenden återverka på bedömningen av den ekonomiska politikens detaljutformning. Fullmäktige vilja i detta sammanhang erinra om att sedan fullmäktige senast uttalade sig i här berörda spörsmål, riksbanken ansett sig böra justera ned räntenivån $\frac{1}{2}$ procent. Priskontrollen och övriga regleringsåtgärder ha medfört, att räntenivåns höjd icke för närvarande äger den betydelse för gestaltningen av konjunkturer och prisutveckling som under normala förhållanden tillkommer den.

De förhållanden och utvecklingstendenser med vilka man enligt vad fullmäktige här uttalat för närvarande har att räkna synas icke ge anledning att ånyo upptaga de penningpolitiska problemen till principiell diskussion. Vad i ovannämnda skrivelser samt i propositionen nr 252 till 1944 års riks-

dag anförts rörande den allmänna målsättningen för penningpolitiken såväl i rådande läge som efter kriget synes äga fortsatt giltighet. Penningpolitiken bör alltså alltjämt avse en stabilisering av penningvärdet respektive inriktas på en förbättring av detta, i den mån efter kriget den extraordinära varuknappheten minskar samt import- och produktionskostnader nedgå.

I anslutning till framställningen om befrielse för riksbanken från skyldig- *Departements-*
heten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld ha fullmäktige liksom *chefen.*
under föregående år uttalat sig rörande riktlinjerna för den statliga penningpolitiken. Fullmäktige ha härvid framhållit, att det icke syntes finnas anledning att ånyo upptaga de penningpolitiska problemen till principiell diskussion, då det av statsmakterna förra året fastställda programmet torde böra äga fortsatt giltighet. Penningpolitiken borde i enlighet härmed alltjämt avse en stabilisering av penningvärdet respektive inriktas på en förbättring av detta i den mån efter kriget den extraordinära varuknappheten minskar samt import- och produktionskostnader nedgå.

Med avseende å de ekonomiska framtidsutsikterna ha fullmäktige endast hänvisat till de i olika sammanhang till årets riksdag lämnade redogörelserna.

I likhet med fullmäktige anser jag, att rådande förhållanden icke påkalla vare sig en förnyad diskussion rörande de sannolika utvecklingstendenserna eller en omprövning av det tidigare uppställda penningpolitiska programmet. Det må blott framhållas, att den senaste tidens erfarenheter givit ökat stöd åt uppfattningen, att ett mycket betydande exportöverskott är att motse under den närmaste tiden efter fientligheternas upphörande. Samtidigt har vårt försörjningsläge beträffande vissa varor försämrats, varför det tidigare vid olika tillfällen betonade sambandet mellan våra möjligheter till kreditgivning till utlandet och importen av viktigare råvaror fått ökad aktualitet.

Den av riksbanken under våren genomförda räntesänkningen, om vilken erinras i fullmäktiges skrivelse, föranleder icke heller något uttalande från min sida. Jag vill i detta sammanhang endast erinra om att det i föl uppställda programmet, enligt vad jag då framhöll, icke var avsett att fastlägga en penningpolitik, som skulle tillämpas oberoende av den faktiska utvecklingen, vilken tvärtom inom ramen för programmets allmänna principer måste bli bestämmande för penningpolitikens utformning.

I anledning av bankofullmäktiges förslag om fortsatt befrielse för riksbanken från sedelinlösningsskyldigheten bör sedvanlig framställning i ämnet nu göras till riksdagen.

Med åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att riksbanken må för tiden från och med den 1 juli 1945
till och med den 30 juni 1946 vara fritagen från skyldigheten
att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld

Kungl. Maj:ts proposition nr 292.

efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill giva anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Folke Lyberg.